

Nr 2

Utlåtande i anledning av väckta motioner om stimulerande av gåvor till religiösa m. fl. ändamål och om åtgärder till främjande av humanitär verksamhet m. m.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 190 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 241 av herr *Hedlund m. fl.* hemställs, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning av behovet och möjligheterna att stimulera enskilda personer att lämna bidrag och gåvor till religiösa och ideella organisationers m. fl. insatser till förmån för allmännyttiga, humanitära och vetenskapliga ändamål, undervisning och kulturminnesvård m. m. i enlighet med vad i motionen anförts. Vidare har i de ävenledes likalydande motionerna I: 507 av herr *Per-Olof Hanson* och fru *Hamrin-Thorell* samt II: 592 av herr *Wedén m. fl.* hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning dels rörande införande av avdrag vid taxering till statlig inkomstskatt på belopp som den skattskyldige skänkt till humanitära, kulturella, religiösa, vetenskapliga eller eljest uppenbart allmännyttiga ändamål samt dels även rörande de andra former av stimulans åt verksamhet av i det föregående angiven karaktär som kan finnas motiverade vid sidan av avdragsrätten.

Utskottet har upptagit motionerna till samtidig handläggning.

I motionerna I: 190 och II: 241 framhålles betydelsen av enskilda personers insatser för olika samhällsnyttiga ändamål. Det numera höga skatetrycket försämrar emellertid de enskilda bidragsgivarnas möjligheter att göra sådana insatser. Det har hävdats, att stimulans till ökad givmildhet kunde ges genom att medge avdrag vid beskattningen. Denna metod skulle emellertid medföra en gradering icke efter angelägenhetsgrad utan efter givarnas ekonomi och skattekraft och måste därför avvisas.

Samhället har vid vissa tillfällen (främjande av cancerforskningen och insamlingarna »Sverige hjälper») stimulerat bidragsgivningen genom statliga anslag. Erfarenheterna har därvid varit goda och man kan ifrågasätta, om icke statsmakterna, sedan ändamålen närmare preciserats och en lämplig form för prövning av dessa ärenden tillskapats, årligen borde anslå skäligt belopp för stimulans av gåvor och bidrag till ändamål av den karaktär det här gäller. En tänkbar väg vore, att stimulansen skulle kunna ges genom avdrag direkt på den statliga inkomstskatten, varigenom samhällets stöd bleve oberoende av bidragsgivarens inkomstförhållande.

I motionerna I: 507 och II: 592 förordas att genom skattelättnader på indirekt väg ge de allmännyttiga ändamålen ett ekonomiskt stöd. Det har hävdats, att införande av avdragsrätt för vissa allmännyttiga ändamål skulle innebära ett avsteg från de principer som ligger till grund för vår skattelagstiftning, men det är enligt motionärerna knappast fallet. Sådan avdragsrätt förekommer i många andra länder och har nyligen införts i Danmark. Maximiavdraget utgör där 1 000 kr., varvid dock avdrag för de första 100 kronorna ej medges. Varje gåva skall dessutom uppgå till minst 50 kr. Skattedepartementet avgör vilka ändamål och sammanslutningar som kan komma i fråga för medgivande av avdrag. För vårt land skulle bestämmelserna kunna utformas efter följande linjer:

Avdragsrätten maximeras till viss del av den sammanräknade nettoinkomsten, förslagsvis 10 procent. I avvaktan på erfarenhet av reformens verkningar stadgas ett högsta avdragsgillt belopp på 1 000 kronor per år. För undvikande av att avdragsrätten tas i anspråk för mycket små belopp får endast belopp över 50 kronor komma i fråga. Den undre gränsen för avdragsrätten för de sammanlagda gåvorna under ett år sättes till 100 kronor. Endast kontanta gåvor medges avdragsrätt. Avdragsrätten skall vidare endast gälla gåva som lämnas av fysisk person.

Kontroll skulle kunna nås genom att särskilt kvitto utfärdades av mottagaren.

Härutöver kan övervägas direkt statligt stöd t. ex. i form av helt eller delvis räntefria lån för kyrkobyggnader eller andra lokaler. Direkt bidrag som göres beroende av på frivillig väg insamlade medel kan inom vissa gränser övervägas.

Beträffande motiveringarna i övrigt får utskottet hänvisa till motionerna II: 241 och II: 592.

Tidigare riksdagsbehandling

Flertalet av de i motionerna framförda förslagen har tidigare behandlats av riksdagen.

Sålunda har bevillningsutskottet upprepade gånger, senast vid 1961 års riksdag (betänkande nr 42), haft att pröva motioner om avdragsrätt vid inkomsttaxering för gåvor till olika allmännyttiga ändamål. I sitt nyssnämnda betänkande anförde bevillningsutskottet bl. a.

Det torde vara tillräckligt att här erinra om att under åren före och under det andra världskriget avdrag fick åtnjutas för gåvor till luftvärnet och sjövärnsskåren. Denna avdragsrätt tillämpades senast vid 1943 års taxering. Genom beslut av 1943 års riksdag bemyndigades vidare Kungl. Maj:t medgiva, att skattskyldig vid taxering åren 1944 och 1945 till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt fick åtnjuta avdrag för penninggåvor, ej understigande 1 000 kronor, till internationellt hjälparbete för lindrande av nöd bland civilbefolkningen i krigshärjade länder. De medgivanden som vid dessa tillfällen gjorts har föranletts av särskilda förhållanden och varit

begränsade till tiden. Då fråga om sådan avdragsrätt varit under bedömande, har från riksdagens sida anförts, att bestämmelser av detta slag innebar en uppenbar avvikelse från de principer, som låg till grund för gällande skattelagstiftning. Vidare har riksdagen som sin mening uttalat att främjandet av allmännyttiga ändamål inte borde ske genom lättnader vid beskattningen utan i förekommande fall genom direkta bidrag från statens sida. Riksdagen har sedermera vid flera tillfällen — senast år 1960 — intagit samma principiella ståndpunkt och avvisat motionsvis framställda yrkanden om införande av liknande avdragsrätt för gåvor till allmännyttiga ändamål.

I enlighet med vad 1956 års riksdag hemställt har skattelagssakkunniga i ett den 20 december 1956 avgivet betänkande tagit principiell ställning till spørgmålet om avdragsrätt för gåvor till allmännyttiga ändamål och därvid övervägt sådana synpunkter som motionärerna anfört. Av skäl, som tidigare redovisats, ansåg de sakkunniga sig inte böra förorda avdragsrätt vare sig för periodiska understöd eller gåvor till allmännyttiga ändamål.

Utskottet uttalade vidare bl. a.

Även om utskottet i likhet med motionärerna anser det arbete, som utföres av de många frivilliga organisationerna på det humanitära, religiösa, vetenskapliga och kulturella området, värt all uppskattning, kan utskottet inte finna lämpligt att samhällets stöd däråt sker i form av skattelättnader för de enskilda bidragsgivarna. Utskottet anser således inte att riksdagen bör frångå sin tidigare intagna ståndpunkt att en avdragsrätt av denna art ej bör införas.

Avslutningsvis vill utskottet erinra om att enligt de för allmänna skatteberedningen utfärdade direktiven skall skatteberedningen vid övervägandet av reformer inom den direkta beskattningens område allvarligt pröva det gamla önskemålet om en definitiv källskatt för löntagare. Införandet av en avdragsrätt för gåvor skulle direkt strida mot dessa strävanden och troligen omintetgöra planerna på en definitiv källskatt för löntagare i allmänhet.

Till allmänna beredningsutskottet hänvisades vid 1961 års riksdag två likalydande motioner med i huvudsak samma yrkande som i de förevarande motionerna I: 190 och II: 241. I dessa motioner förordades ett system, innebärande att staten skulle tillskjuta belopp, motsvarande dem som av enskilda personer skänks till religiösa, humanitära och vetenskapliga ändamål eller till undervisning och kulturminnesvård.

Allmänna beredningsutskottet erinrade om den ställning riksdagen tidigare intagit till förslag om avdragsrätt vid taxering i motsvarande fall och framhöll bl. a. att betänkligheter gjorde sig gällande även i fråga om det förslag utskottet hade till behandling samt anförde vidare härom:

Även om, såsom motionärerna förutsatt, statens insats skulle maximeras till ett visst belopp för varje donation eller penninggåva, skulle det knappast vara möjligt att överblicka omfattningen av de förpliktelser staten härigenom skulle påtaga sig bl. a. därför att avgränsningen av de ändamål och organisationer m. fl., som på detta sätt skulle erhålla stöd, skulle stöta på avsevärda svårigheter. Man bör heller icke bortse ifrån att det i motionerna föreslagna systemet skulle kunna innebära att prövningen av

frågor om anslag, vilkas belopp överstege kostnaderna för skattefrihet, i motsvarande fall undandroges riksdagen.

Utskottet finner sålunda statligt stöd till de i motionerna avsedda ändamålen icke böra lämnas enligt det av motionärerna framlagda förslaget. Frågor härom bör prövas i hittills gällande ordning.

Båda utskotten avstyrkte respektive motioner, vilka av riksdagen lämnades utan åtgärd.

Utskottet

Yrkandena i föreliggande motioner innefattar förslag om utredning dels om införande av rätt till avdrag vid taxering till statlig inkomstskatt för belopp som skänkts till vissa allmännyttiga ändamål (motionerna I: 507 och II: 592) och dels om behovet och möjligheterna i övrigt att stimulera till lämnande av dylika gåvor (motionerna I: 190 och II: 241 samt I: 507 och II: 592).

Frågan om skattefrihet av här ifrågavarande art har som ovan nämnts vid ett stort antal tillfällen behandlats av riksdagen, senast vid 1961 års riksdag i anledning av väckta motioner, vilka hänvisats till bevillningsutskottet. I sitt avstyrkande utlåtande över motionerna (betänkande nr 42), vilket godkändes av riksdagen, lämnade bevillningsutskottet bl. a. en utförlig framställning av den tidigare riksdagsbehandlingen av spörsmålet. I årets motioner har icke anförts några skäl för förslaget utöver dem som åberopades i 1961 års motioner. Allmänna beredningsutskottet vill därför här endast erinra om att riksdagen vid upprepade tillfällen intagit den principiella ståndpunkten att avdragsrätt av detta slag innebär en avvikelse från de principer som ligger till grund för vår skattelagstiftning och att främjandet av allmännyttiga ändamål inte bör ske genom lättnader vid beskattningen utan i förekommande fall genom direkta bidrag från statens sida. Det må i övrigt framhållas att, som bevillningsutskottet anført i sitt förenämnda utlåtande, införande av avdragsrätt för gåvor skulle direkt strida mot strävandena att genomföra en definitiv källskatt för löntagare.

Allmänna beredningsutskottet ansluter sig till de av bevillningsutskottet anförda synpunkterna och finner sålunda icke skäl förorda att riksdagen frångår sin tidigare intagna ståndpunkt i förevarande fråga. Någon utredning i ämnet är med hänsyn härtill enligt utskottets mening icke påkallad.

Allmänna beredningsutskottet hade, som framgår av vad här tidigare anförts, vid 1961 års riksdag till behandling motioner med yrkande, överensstämmande med det senare av de inledningsvis nämnda motionsyrkandena. I motiveringen till dessa motioner förordades ett system innebärande att staten skulle tillskjuta belopp, motsvarande dem som av enskilda personer skänktes till vissa allmännyttiga ändamål. Utskottet avstyrkte motionerna under hänvisning till bl. a. vanskligheten att kunna överblicka omfattningen av de förpliktelser staten härigenom skulle ikläda sig — avgränsningen av

de ändamål och organisationer m. fl. som borde erhålla sådant stöd skulle exempelvis ställa sig mycket svår. Prövningen av måhända betydande anslagsbelopp skulle vidare undandragas riksdagen. Frågor om stöd till ifrågasvarande ändamål borde prövas i hittills gällande ordning.

Utskottets utlåtande godkändes av riksdagen.

Utskottet har i det föregående berört sitt och riksdagens ståndpunkts- tagande till ett par förslag till särskilda åtgärder. Beträffande det mera vidsträckta motionsyrkandet om utredning beträffande åtgärder över huvud taget för att stimulera lämnandet av gåvor till allmännyttiga ändamål får utskottet anföra följande.

Utskottet finner självfallet det arbete som nu utföres av många enskilda organisationer för främjande av de syften motionärerna vill tillgodose mycket värdefullt. Statsmakterna har också i många fall lämnat och lämnar stöd i olika former åt det frivilliga arbetet för religiösa, humanitära, kulturrella, vetenskapliga och därmed jämförliga ändamål — även i sådana former som bidragit till att uppmuntra den enskilda offerviljan. Frågor härom har emellertid bedömts från fall till fall med beaktande av föreliggande, särskilda omständigheter. Åtgärder av denna art kräver vidare självfallet en noggrann budgetteknisk prövning och en avvägning mot andra, angelägna behov som skall tillgodoses över budgeten. Utskottet finner för sin del lämpligt att intresset av åtgärder i motionernas anda även i fortsättningen får tillvaratagas genom att konkreta förslag prövas i sedvanliga former. Någon utredning beträffande sådana, mera generellt syftande åtgärder, som motionärerna synes avse, finner utskottet icke motiverad.

Utskottet får under åberopande av vad ovan anförts hemställa, att

- 1) de likalydande motionerna I: 190 och II: 241 samt
- 2) de likalydande motionerna I: 507 och II: 592 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 februari 1962

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Möller, Nestrup, Sörlin, Söderberg, Axel Emanuel Andersson, Hedström*, Olofsson*, Hellebladh, Ringaby, Tage Johansson, Schött och Eric Peterson;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Jacobsson i Sala, Dickson, fru Jäderberg, fru Thunvall, herrar Nilsson i Bästekille, Lundmark, Björkänge, Keijer, Lundkvist*, Berglund och Larsson i Borrby.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Axel Emanuel Andersson, Nestrup, Olofsson, Eric Peterson, Björkänge, Berglund, Keijer och Larsson* i Borrbby, vilka ansett att utskottet bort anföra och hemställa följande:

Frågan om särskilda åtgärder från det allmännas sida till stöd och stimulans för enskilda, frivilliga gåvor till vetenskapliga, humanitära, kulturella, religiösa och andra allmännyttiga ändamål har länge varit aktuell. I föreliggande motioner påvisas olika möjligheter till åstadkommande av sådan stimulans. Enligt de likalydande motionerna I: 507 och II: 592 bör ifrågavarande stimulans åstadkommas genom införande av rätt till avdrag vid taxering till statlig inkomstskatt för belopp som den skattskyldige skänkt till berörda ändamål. Vidare framhålles att staten som en delreform bör kunna ge ett mera direkt stöd, t. ex. i form av helt eller delvis räntefria lån för kyrkobyggnader eller andra lokaler. I de likalydande motionerna I: 190 och II: 241 framhålles att statsmakterna, efter det ändamålen närmare preciserats och en lämplig form för ärendenas prövning tillskapats, varje år borde anslå ett skäligt belopp till stimulans av gåvor och bidrag till ifrågavarande ändamål. Vidare erinras om möjligheten att lämna stöd i form av avdrag direkt på den statliga inkomstskatten. I de likalydande motionerna I: 88 och II: 116 har förslag väckts om finansiellt stöd från statens sida till kyrkobyggnader och andra lokaler för de frikyrkliga organisationerna. Sistnämnda motioner kommer att behandlas av utskottet i särskilt utlåtande.

Som framgår av den ovan lämnade redovisningen har olika förslag och synpunkter framförts rörande metoderna för stimulans genom samhällliga åtgärder för enskilda gåvor till allmännyttiga ändamål och en utvidgning av samhällets stöd på detta område. Utskottet delar uppfattningen att åtgärder från samhällets sida i angivna syfte är angelägna och anser att de berörda problemen bör göras till föremål för en förutsättningslös utredning. Utskottet förutsätter att utredningen sker i samråd med närmast berörda organisationer och samfund och bedrivs med största möjliga skyndsamhet.

Utskottet får under åberopande av vad ovan anförts hemställa,

att riksdagen i anledning av motionerna I: 507 och II: 592 samt I: 190 och II: 241 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en skyndsamt utredning rörande samhällets åtgärder till stimulerande av gåvor och bidrag till religiösa samt humanitära, kulturella, vetenskapliga eller eljest uppenbart allmännyttiga ändamål.